



Jak se liší kvalita péče v jednotlivých českých porodnicích?

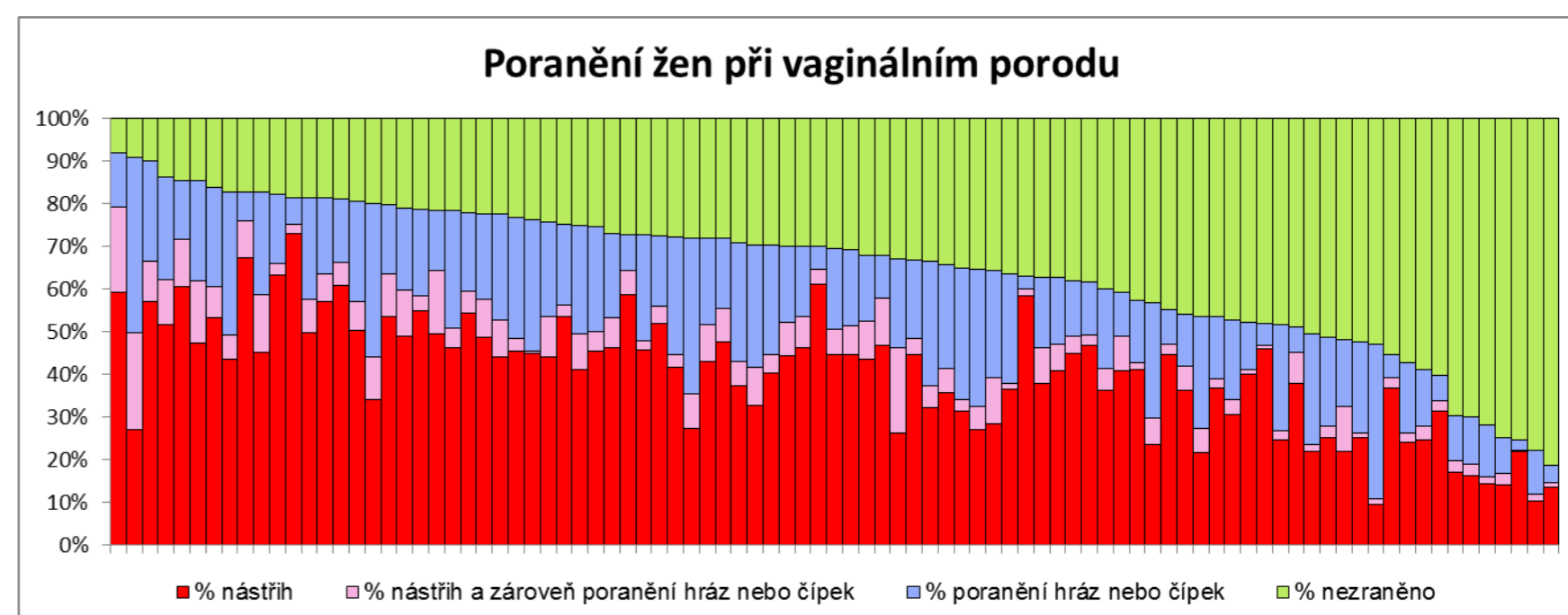
Hnilicová J.¹, Charvátová J.²

¹ Praha, ČR, ² Porodní dům u Čápa, Praha, ČR

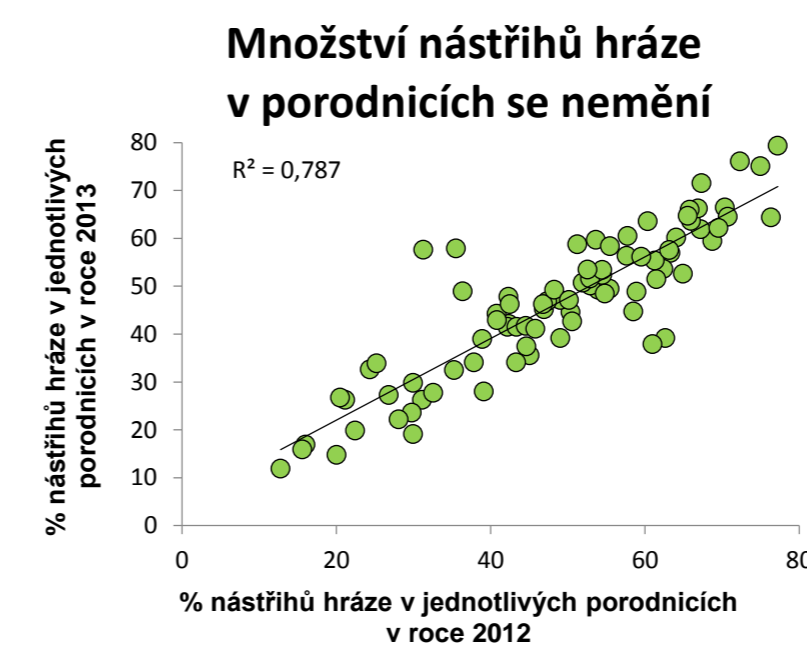
Sledovaly jsme několik ukazatelů kvality péče v českých porodnicích: množství epiziotomií, poranění žen během porodu, počet císařských řezů, počet porodů kleštěmi nebo vakuumentraktorem a Apgar skóre novorozenců. Data byla získána z Ústavu zdravotnických informací a statistiky a z Národního referenčního centra. Mezi porodnicemi jsou často výrazné rozdíly, které lze vysvětlit pouze odlišnými zvyklostmi v jednotlivých porodnicích, což uvedeme na příkladu epiziotomií a císařských řezů.

Epiziotomie a poranění žen během porodu

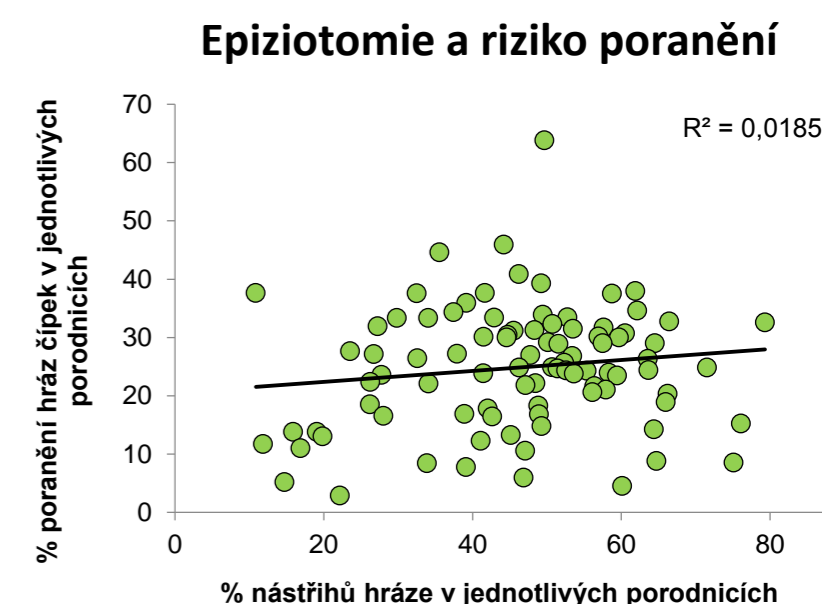
- Počty epiziotomií v jednotlivých porodnicích se pohybují od 10 % do 80 % (obr. 1, přepočteno na vaginální porody, údaje z roku 2013). V některých porodnicích byla epiziotomie provedena u více jak 90 % prvoroďek.
- Procento epiziotomií v letech 2012 a 2013 se v jednotlivých porodnicích téměř neliší (obr. 2, korelační koeficient 0,88), rozdíly mezi porodnicemi v četnosti epiziotomií nejsou tudíž náhodné a jsou způsobeny spíše odlišnými zvyklostmi porodníků než potřebami rodiček. (Pokud by rozdíly mezi porodnicemi byly dány pouze tím, jaké se kde sejdou rodičky, čísla pro rok 2012 a 2013 by byla různá).
- Epiziotomie není prevencí poporodních poranění (v porodnicích s vysokým procentem epiziotomií mají ženy srovnatelné množství dalších poporodních poranění jako v porodnicích s nízkým procentem epiziotomií, obr. 3). 7 z 10 žen, které v roce 2013 epiziotomii nepodstoupily, nemělo poranění, rodička bez epiziotomie má tedy průměrně 70% šanci, že porodí bez jakéhokoliv jiného poranění. 10 % žen, kterým byla epiziotomie provedena, mělo navíc ještě jiné poranění. Paradoxně ale platí, že v porodnicích, kde provádějí mnoho epiziotomií, mají ženy bez epiziotomie o trochu více poranění než v porodnicích, kde provádějí málo epiziotomií ($p < 0.001$). Pokud by bylo dodržováno doporučení WHO [1] a epiziotomie prováděna pouze u 10 % vaginálních porodů, nemuselo by v ČR v roce 2013 epiziotomii podstoupit 25000 žen.
- Porovnáme-li všechna data o poranění rodiček, pak je zde porodnice, ve které je po vaginálním porodu bez poranění pouze 1 žena z 12 (92 % žen má epiziotomii nebo jiné poranění, obr. 1) a naopak porodnice, ze které vyjdou bez poranění 4 ženy z 5 (19 % žen má epiziotomii nebo jiné poranění). Opět platí, že rozdíly jsou způsobeny odlišnou kvalitou péče než skladbou rodiček – v některých porodnicích mají ženy opakovaně více poranění (obr. 4). Navíc není pravda, že nejvíce poranění mají ženy ve velkých porodnicích, protože se zde soustřeďují komplikované porody.



Obr 1. Nejvíce zraněných žen po vaginálním porodu má porodnice, která nejvíce používá nástřih hráže (u 80 % vaginálních porodů). Naopak v porodnicích, kde provádějí nástřih minimálně (okolo 15 % vaginálních porodů) mají i nejvíce žen, které odcházejí bez zranění. Každý sloupec představuje jednu porodnici, porodnice jsou seřazeny podle poranění žen. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2013



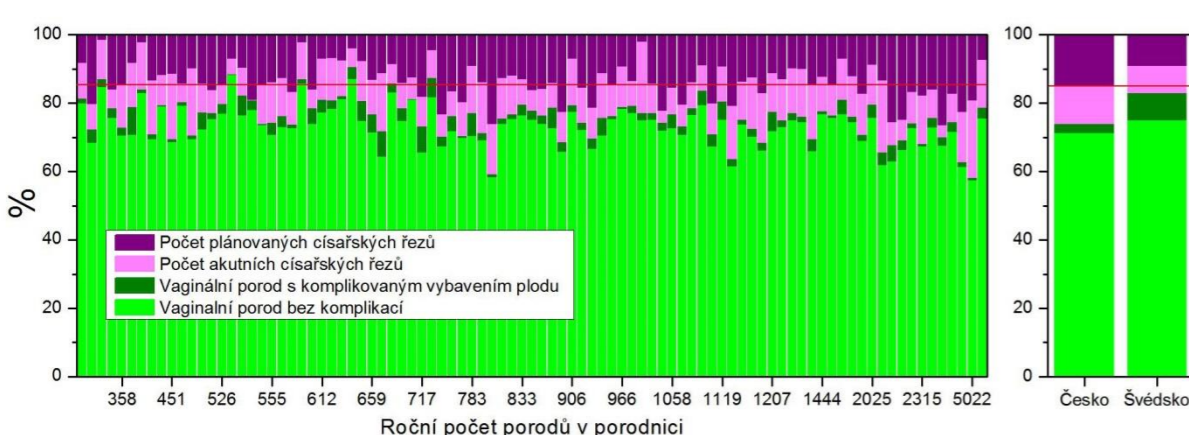
Obr 2. Množství epiziotomií u vaginálních porodů v jednotlivých porodnicích se v roce 2012 a 2013 téměř neliší – korelační koeficient mezi % nástřihů v roce 2012 a 2013 je 0,89. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2012 a 2013



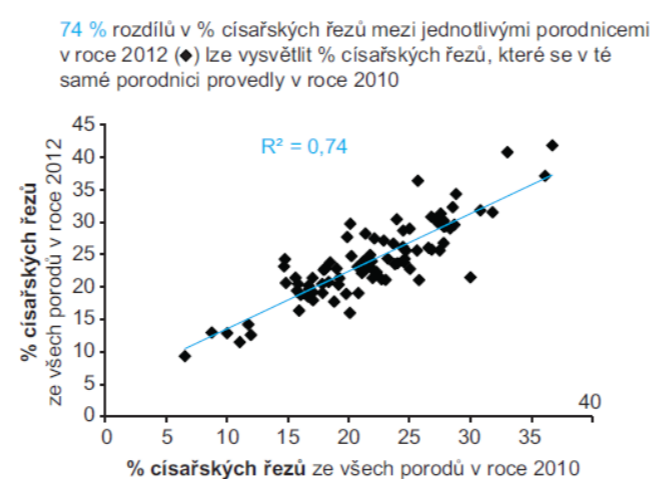
Obr 3. V porodnicích, kde často používají epiziotomii, mají ženy celkově stejné množství dalších poporodních poranění jako v porodnicích, kde nástřih hráže používají málo. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2013

Císařský řez

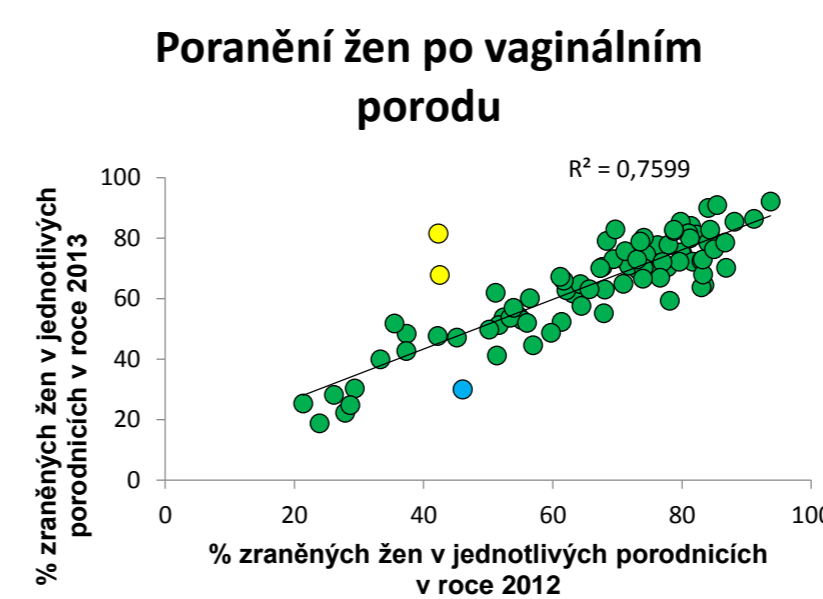
- Procenta císařských řezů ze všech porodů se pohybují v jednotlivých porodnicích mezi 10 % až 40 % (údaje z roku 2010-2013, na obr. 5 rok 2012).
- Procento císařských řezů lze jen částečně vysvětlit velikostí porodnice (korelační koeficient 0,37–0,39), naopak platí, že procenta císařských řezů ze všech porodů jsou v jednotlivých porodnicích velice podobná v roce 2012 jako v roce 2010 (korelační koeficient 0,86, obr. 7). Množství císařských řezů tedy opět závisí zejména na zvyklostech konkrétní porodnice.



Obr. 5 Četnost císařských řezů. Každý sloupeček představuje jednu porodnici, porodnice jsou seřazeny podle počtu porodů v roce 2012 od nejmenší po největší a pro každou porodnici je ukázáno % císařských řezů (akutních, plánovaných) a % vaginálních porodů (tmavě zeleně jsou vaginální porody s komplikovaným vybavením plodu - forceps, VEX, nebo manuální extrakce plodu). I některé menší porodnice mají mnoho císařských řezů (např. porodnice s 800 porody za rok > 40 %). Zdroj dat: NRC, jaksekdeleci.cz, data za rok 2012



Obr. 6 Rozdíly v četnosti císařských řezů v porodnicích jsou v jednotlivých letech podobné. V některých porodnicích provádějí stabilně vysoké množství císařských řezů, zatímco v jiných nízké – jako příklad ukázána data z roku 2010 a 2012. Zdroj dat: NRC, jaksekdeleci.cz, data za rok 2010 a 2012



Obr 4 (vlevo). Zranění žen v jednotlivých porodnicích jsou v letech 2012 a 2013 velice podobná (korelační koeficient 0,87). Některé porodnice tudíž mají opakovaně málo žen s poraněními, zatímco jiné jich mají pořád hodně. Zajímavé je, že ve dvou porodnicích (žlutě) počet žen s poraněním v roce 2013 výrazně stoupl, což je dáno hlavně tím, že se v těchto porodnicích z nějakého důvodu zvýšil počet epiziotomií (z 31 % v roce 2012 na 58 % v roce 2013 jedné porodnici a z 35 % také přibližně na 58 % ve druhé). Porodnice, ve které počet žen s poraněním v roce 2013 oproti roku 2012 naopak výrazně poklesl (modře), v roce 2013 počet epiziotomií o zhruba 10 % snížila. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2012 a 2013



Reference:

[1] World Health Organization Division of Family Health Maternal Health and Safe Motherhood: Care in normal birth: a practical guide. Report of a technical working group. Geneva: World Health Organization; 1996.

Kontakt: jarmila.hnilicova@gmail.com

Kvalita péče v jednotlivých porodnicích by měla být sledována a zveřejňována. Uvedené ukazatele jsou jen příkladem toho, jak je možné péči v jednotlivých porodnicích porovnávat, a mohou upozornit na porodnice, kde jsou nadměrně prováděny některé zákroky nebo mají rodičky nadměrný výskyt zranění, což nemá medicínské odůvodnění a jde o nesprávnou praxi některých porodnic.